
Lékař a učenec Karel Rokitanský, zakladatel moderní anatomie

Lékař a učenec Karel Rokitanský, zakladatel moderní anatomie

Osobnosti regionu

Nádherné počasí provázelo v neděli 3. srpna 1879 slavnost odhalení pamětní desky Karla Rokitanského na domě číslo popisné 42 v Hradci Králové. Velkolepý průvod s četnými prapory se ubíral přes Velké náměstí, jeho čelo tvořili hradečtí sokolové a hasiči. U pamětní desky se všichni seřadili do půlkruhu kolem tribunky u katedrály. Památnou řeč přednesl profesor Eduard Albert: "Povstal zde veliký hrdina a byl v říši duchův králem!" Následovalo odhalení pamětní desky. Četné delegace k ní pokládaly věnce a květiny.

Největší ohlas vzbudil přípitek pěvce Jana, nejstaršího syna Rokitanského, adresovaný "na zdar onoho šlechtetného, drahého, velkomyslného národa, jenž takovým způsobem své mrtvé velikány ctí".

Kdo byl oním učencem světového jména, jehož desku najdeme v Tomanově ulici v Hradci Králové? Karel Rokitanský se narodil v Hradci Králové 19. února 1804 a při křtu dostal další jména Josef, Václav a Prokop. Otec byl kancelistou u krajského úřadu a matka dcerou krajského komisaře. Později přešli rodiče do Litoměřic, kde chodil malý Karel do hlavní školy. Když mu bylo osm let, jeho otec zemřel a matka se vrátila do Hradce Králové. Po čtyřletém pobytu odešla do Luže na Vysokomýtsku k bratrovi faráři.

Karel Rokitanský zůstal v Hradci a na podzim roku 1813 začal studovat pětileté gymnázium. Studoval za jičínskou nadací padesát zlatých a v gramatických třídách byl mezi prvními. Roku 1818 odešel na univerzitní studia do Prahy. Po absolvování filozofie se dal Rokitanský zapsat na lékařskou fakultu. Patřil k pilným posluchačům přednášek Jana Evangelisty Purkyně. Právě Purkyně v mladém studentovi lásku k anatomii. Když přestal Purkyně přednášet, opustil Rokitanský Prahu a studia dokončil ve Vídni. V březnu 1827 složil první rigorózní zkoušky a doktorského stupně dosáhl roku 1828 ve čtyřadvaceti letech.

První větší vědecká publikace Karla Rokitanského měla název O vnitřním uskřinutí střev. Práci psal už jako řádný profesor vídeňské lékařské univerzity. Stěžejní prací však byla Učebnice patologické anatomie, přeložená do všech světových jazyků. Věhlasný patolog Virchov o ní napsal: "Vy jste popisem na všechny časy vzorným založil anatomické základy všeho vědění našeho o nemocech".

Vysokoškolský učitel Rokitanský byl mezi studenty oblíben. Všichni mu říkali "otec Roki" pro jeho dobrotivost, nezanevřeli na něj, ani když nebyli úspěšní při zkoušce.

Karel Rokitanský zdůrazňoval etickou stránku lékařství a doporučoval používání rozumu. Nabádal před podceňováním teoretického vědění. Když profesor na vídeňské univerzitě oslavoval 19. února 1874 sedmdesátiny, přijel blahopřát i český Akademický spolek, zastoupený T.G. Masarykem a Karlem Havlíčkem. V mateřštině tehdy vyslovili přání zachování přízně české vlasti.

Uznání projevila Rokitanskému i pražská univerzita. Dostal čestný doktorát filozofie a lékařství. Stal se také prvním voleným děkanem lékařské fakulty a v roce 1853 rector magnificus. Dvanáct let řídil matematicko-přírodovědeckou sekci Akademie a zasloužil se o nové zakreslení mapy Jaderského moře.

Když bylo Rokitanskému třicet jedna let, oženil se s Marií Weissovou, ženou neobyčejně inteligentní a hudebně nadanou. Měli spolu čtyři syny, Jana, Viktora, Karla a Prokopa. Jan byl sólistou opery ve Vídni, Viktor profesorem vídeňské konzervatoře, Karel profesorem lékařství ve Štýrském Hradci a Prokop profesorem vnitřního lékařství v Inšpruku. Karel Rokitanský zemřel 28. července 1878.

Autor je historikem na Univerzitě Hradec Králové